

I. SUBJEKTY PRÁVA
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
II. ORGANIZACE VEŘEJNÉ
SPRÁVY V OBLASTI
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
PROSTŘEDÍ

jaro 2012
Ivana Průchová

I. SUBJEKTY PRÁVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

SUBJEKTY PŽP- POJEM

- subjekty, které vystupují v právních vztazích jako **nositelé pravomocí či práv a povinností** stanovených právními normami práva životního prostředí
- povaha práva životního prostředí
  - smíšení právní odvětví
    - veřejnoprávní vztahy
    - soukromoprávní vztahy
  - ovlivňuje povahu a vzájemné vztahy subjektů práva ŽP

SUBJEKTY PŽP VEŘEJNOPRÁVNÍ SFÉRA

○ **A. nositelé pravomocí (vykonavatelé veřejné moci)**

- Státní orgány
- Veřejnoprávní korporace
- Veřejné stráže
- Jiné subjekty

○ **B. subjekty práv a povinností a adresáti veřejnoprávního působení**

- fyzické osoby
- právnické osoby
- specifické postavení: . participant - „podíl - účast“ při ochraně životního prostředí
- zejména
  - občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, zástupce veřejnosti - („veřejnost“), nadace
    - specifické procesní postavení

SUBJEKTY PŽP - PŘEHLED

SOUKROMOPRÁVNÍ VZTAHY

- ***nositelé práv a povinností***
  - fyzické osoby
  - právnické osoby

A. NOSITELÉ PRAVOMOCÍ (VYKONAVATELÉ VEŘEJNÉ MOCI)

- Státní orgány
  - moc zákonodárná
  - moc výkonná
  - moc soudní
- Veřejnoprávní korporace
  - územní samosprávné celky
  - profesní a zájmová samospráva
- Veřejné stráže
- Jiné subjekty
  - veřejné fondy, veřejné ústavy, veřejné podniky
  - organizační složky státu, státní příspěvkové organizace státu zřízené ústředními orgány k plnění úkolů na úseku životního prostředí
  - další subjekty (např. autorizované osoby)

PRÁVNICKÉ OSOBY JAKO SUBJEKTY PŽP

- **Pojem právnická osoba**
- **Třídění právnických osob**
  - různé přístupy -OZ (§ 18, § 21 OZ)
    - Sdružení fyzických nebo právnických osob
      - Obchodní společnosti
      - Družstva
      - Občanská sdružení
      - Círky
      - Politické strany a hnutí
      - Zájmová sdružení
    - Účelová sdružení majetku (nadace, státní fondy)
    - Jednotky územní samosprávy (obce, kraje)
    - Jiné subjekty, u kterých to stanoví zákon (např. státní podniky, příspěvkové organizace, svazky obcí, honební společenstvo)
    - stát (§ 21 OZ)
    - Další možné členění:
      - ziskové x neziskové
      - podnikající x nepodnikající
- **veřejnoprávní vztahy**
  - a) právnické osoby jako subjekty veřejné správy
  - b) právnické osoby jako participanti
  - c) právnické osoby jako adresáti veřejnoprávního působení
- **Soukromoprávní vztahy**
  - účastníci soukromoprávních vztahů

AD A) PRÁVNICKÉ OSOBY JAKO SUBJEKTY VEŘEJNÉ SPRÁVY

- právnické osoby veřejného práva, povoláné k výkonu veřejné správy - zejména:
  - veřejný ústav (výzkumné, zkušební ústavy)
  - veřejný podnik (podnikatelský typ, uskutečňování veřejného zájmu - např. podniky pro správu zeleně)
  - veřejný fond (např. Státní fond životního prostředí)

AD B) PRÁVNICKÉ OSOBY JAKO PARTICIPANTI NA OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ (NEZISKOVÉ NESTÁTNÍ PRÁVNICKÉ OSOBY)

- Významná role při prosazování ochrany životního prostředí
  - Zejména:
    - Občanská sdružení
    - Obecně prospěšné společnosti
      - Viz Účast veřejnosti při ochraně ŽP
    - Politické strany a hnutí
    - Nadace a nadační fondy

AD C) PRÁVNICKÉ OSOBY JAKO ADRESÁTI PRÁV A POVINNOSTÍ A VEŘEJNOPRÁVNÍHO PŮSOBENÍ

○ Právnícké osoby

- nepodnikající
- podnikající
  - podnikající
    - pojem podnikatel (§ 2 obch.z.)
- Vlastníci

FYZICKÉ OSOBY

- ⊙ **veřejnoprávní vztahy**
  - a) fyzické osoby jako subjekty veřejné správy
    - **veřejné strážce, autorizované osoby**
  - b) fyzické osoby jako participanti
    - **zástupce veřejnosti, „každý“ veřejnost“** - při účasti na ochraně životního prostředí - viz blíže přednáška účast veřejnosti na ochraně životního prostředí
  - c) fyzické jako adresáti veřejnoprávního působení
    - **každý**
      - práva a povinnosti ve vztahu k ochraně životního prostředí
    - **Specifika ve vztahu k blíže specifikovaným FO**
      - vlastníci
        - event. nájemci, výpůjčitelé
      - občané obce
      - podnikající FO
- ⊙ **Soukromoprávní vztahy**
  - účastníci soukromoprávních vztahů

„VEŘEJNOST“

◉ pojem veřejnosti

- (podle Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k ochraně ve věcech životního prostředí - Aarhuská úmluva (Sdělení MZV č. 124/2004 Sb.

▪

- Čl. 2 odst. 4

- „*veřejnost*“

- znamená **jednu nebo více fyzických nebo právnických osob** a - v souladu s vnitrostátní právní úpravou nebo praxí - jejich sdružení, organizace nebo skupiny;

◉

- Čl. 2 odst. 5

- „*dotčená veřejnost*„

- je veřejnost, která je - nebo může být - ovlivněna environmentálním rozhodováním, *anebo* která má na tomto rozhodování určitý zájem; pro účely této definice se u nevládních organizací podporujících ochranu životního prostředí a splňujících požadavky vnitrostátních právních předpisů předpokládá, že mají na environmentálním rozhodování zájem.

- - *blíže viz samostatná prezentace „Účast veřejnosti na ochraně ŽP“)* ř

II. ORGANIZACE VEŘEJNÉ SPRÁVY V OBLASTI ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

ORGANIZACE VEŘEJNÉ SPRÁVY V OBLASTI ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ - PŘEHLED

- **Správní orgány na ústřední úrovni**
  - vláda
  - ministerstva
    - Ministerstvo životního prostředí
    - Ostatní ministerstva
  - ostatní ústřední orgány státní správy
  - specializované ústřední kontrolní orgány státní správy
- **Územní veřejná správa**
  - veřejnoprávní samosprávné korporace (obce, kraje)
  - specializované územní orgány (dekoncentrované)
- **Veřejné stráže**
- **Jiné subjekty**
  - (poskytující **služby**, plnící **další úkoly** v oblasti veřejné správy, **pečující o svěřený majetek** - zejm. subjekty zřízené ústředními orgány nebo zákonem organizační složky, státní příspěvkové organizace, veřejné fondy)
- **Zájmová a profesní samospráva**

MINISTERSTVA

- Zák.č. 2/1969 Sb., ve spojení se složkovými předpisy (dále „komp.zákon“)
  - **Ministerstvo životního prostředí**
    - „exkluzivní“ postavení ve vztahu k ochraně životního prostředí
  - **Ostatní ministerstva**
    - *s „přímými“ kompetencemi ve vztahu k životnímu prostředí*
      - Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo obrany, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo kultury, Ministerstvo práce a sociálních věcí
    - *s kompetencemi ve vztahu k veřejnému zdraví*
      - Ministerstvo zdravotnictví
    - *s kompetencemi souvisejícími se zajištěním ochrany životního prostředí a otázek souvisejících*
      - např. Ministerstvo financí, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo školství a mládeže

MINISTERSTVO ŽP (MŽP)

- **orgán vrchního státní dozoru (§ 19/1 komp.z.)**
- **ústřední orgán státní správy pro kompetence**
  - **dle § 19/2 kom.z.**
  - **dle zvláštních předpisů**
- **koordinační funkce (§ 19 odst. 3 kom.z.)**
- **zabezpečení informační systém o ŽP, vč. plošného monitoringu na území ČR, vč. vazeb na mezinárodní dohody**
- **MŽP a jiné subjekty:**
  - *Státní fond ŽP* (zák. č. 388/1991 Sb. o SFŽP), právnická osoba zřízená zákonem (veřejný fond), MŽP jej spravuje
  - *Česká inspekce životního prostředí*
    - (komp.z.+zák.č. 289/1991 Sb.+zvláštní zákony)
  - *Český hydrometeorologický ústav*, státní příspěvková organizace
  - *Cenia* (Česká informační agentura ŽP), státní příspěvková organizace
  - *Agentura ochrany přírody a krajiny*, organizační složka státu
    - Krajská střediska
    - Správy CHKO
  - *Správy národních parků*
  - *Správa jeskyní ČR*, státní příspěvková organizace
  - *Česká geologická služba*, státní příspěvková organizace
  - *Česká geologická služba - GEOFOND*, organizační složka státu
  - *Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M.*, státní příspěvkový organizace

- **kompetence vyplývají cí z § 19 odst. 2 kompetenčního zákona:**
  - ochranu přirozené akumulace vod, ochranu vodních zdrojů a ochranu jakosti povrchových a podzemních vod,
  - pro ochranu ovzduší, pro ochranu přírody a krajiny,
  - pro oblast provozování zoologických zahrad,
  - pro ochranu zemědělského půdního fondu,
  - pro výkon státní geologické služby,
  - pro ochranu horninového prostředí, včetně ochrany nerostných zdrojů a podzemních vod,
  - pro geologické práce a pro ekologický dohled nad těžbou,
  - pro odpadové hospodářství
  - pro posuzování vlivů činností a jejich důsledků na životní prostředí, včetně těch, které přesahují státní hranice.
  - pro myslivost, rybářství a lesní hospodářství v národních parcích.
  - pro státní ekologickou politiku ,
  - pro systém značení ekologicky šetrných výrobků a služeb
  - pro program podporující dobrovolnou účast v systému řízení podniku a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (Program EMAS)

- ◉ **další kompetence MŽP jako ústředního orgánu státní správy vyplývající ze *zvláštních environmentálních předpisů*:**
  - pro oblast integrované prevence a omezení znečištění vznikajícího činnostmi podle § 29 písm. a) zák.č. 76/2002 Sb.
  - pro oblast závažných havárií podle § 20 písm. a) zák.č. 59/2006 Sb.
  - pro předcházení a nápravu ekologické újmy podle § 16 odst. 2 písm. a) zák.č. 167/2008 Sb.
  - pro oblast posuzování vlivu GMO a GP na složky životního prostředí a biologickou rozmanitost podle § 28 odst. 1 písm. a) zák.č. 78/2004 Sb., o geneticky modifikovaných organismech
  - pro oblast ochrany životního prostředí před škodlivými účinky látek nebo látek obsažených v přípravcích a předmětech a přípravků) zák.č. 350/2011 Sb. po chemických látkách

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

- ◉ **ústřední orgán státní správy**
  - pro zemědělství, s *výjimkou* ochrany zemědělského půdního fondu,
  - pro vodní hospodářství, s *výjimkou* ochrany přirozené akumulace vod, ochrany vodních zdrojů a ochrany jakosti povrchových a podzemních vod,
  - lesů, myslivosti a rybářství, s *výjimkou* území národních parků
  - ve věcech veterinární péče,
  - ve věcech rostlinolékařské péče,
  - ve věcech péče o potraviny,
  - ve věcech péče o ochranu zvířat proti týrání
  - pro ochranu práv k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat.
  - pro potravinářský průmysl

- *Pozn. „s výjimkou“: kompetence MŽP*
- ◉ **Ministerstvo zemědělství řídí**
  - Státní zemědělskou a potravinářskou inspekci,
  - Státní veterinární správu České republiky,
  - Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
  - Českou plemenářskou inspekci.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ

- je ústředním orgánem státní správy mj.
  - ve věcech regionální politiky,
  - územního plánování a stavebního řádu, vyvlastnění,
  - investiční politiky

MINISTERSTVO VNITRA

- ◉ Je ústředním orgánem mimo jiné:
- ◉ pro krizové řízení, civilní nouzové plánování, ochranu obyvatelstva a integrovaný záchranný systém,
- ◉ pro sdružovací a shromažďovací právo a povolování organizací s mezinárodním prvkem, požární ochranu,
- ◉ pro oblast informačních systémů veřejné správy.

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ

- ◉ je ústředním orgánem státní správy mimo jiné pro
  - ochranu veřejného zdraví,
  - používání biocidních přípravků a uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh.
  - ochranu a využívání přírodních léčivých zdrojů, přírodních léčebných lázní a zdrojů přírodních minerálních vod,
- Součástí Ministerstva zdravotnictví je Český inspektorát lázní a zřídel.
- V rámci Ministerstva zdravotnictví - funkce Hlavního hygienika.

MINISTERSTVO KULTURY

- ⊙ je ústředním orgánem státní správy mj. -
pro kulturní památky ochranu
- ⊙ Památková inspekce
  - je podle ust. § 27 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, specializovaným kontrolním orgánem Ministerstva kultury v oboru státní památkové péče.
    - v organizační struktuře Ministerstva kultury je Památková inspekce zařazena v sekci ministra.

OSTATNÍ ÚSTŘEDNÍ ORGÁNY STÁTNÍ SPRÁVY

- Ve vztahu k ŽP zejména:
  - Státní úřad pro jadernou bezpečnost
  - Český báňský úřad

SPECIALIZOVANÉ ÚSTŘEDNÍ ORGÁNY STÁTNÍ SPRÁVY VE VZTAHU K OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ (PODŘÍZENÉ PŘÍSLUŠNÝM MINISTERSTVŮM)

- ◉ Česká inspekce životního prostředí
- ◉ Státní zemědělská a potravinářská inspekce
- ◉ Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
- ◉ Státní veterinární správu České republiky
- ◉ Česká obchodní inspekce

ÚZEMNÍ VEŘEJNÁ SPRÁVA

- ◉ **Všeobecná územní správa**
  - kraje - samostatná, přenesená působnost
  - obce - samostatná, přenesená působnost

- ◉ **Specializované územní orgány**
  - krajské hygienické stanice
  - obvodní báňské správy
  - krajské veterinární správy
  - krajské, regionální a oblastní orgány specializovaných státních inspekcí
  - správy národních parků
  - správy chráněných krajinných oblastí
  - krajská střediska Agentury ochrany přírody

VEŘEJNÉ STRÁŽE

○ Veřejné stráže

- Lesní stráž
  - (lesní zákon)
- Stráž ochrany přírody
  - (zákon o ochraně přírody)
- Rybářská stráž
  - (rybářský zákon)
- Myslivecká stráž
  - (myslivecký zákon)

○ TZ - úřední osoba (§ 127 odst. 1 písm. a) TZ)

- Úřední osobou je fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží,
  - pokud **plní úkoly státu nebo společnosti a používá přitom svěřené pravomoci pro splnění těchto úkolů**
    - **Blíže vždy v rámci „složkového předpisu“**

JINÉ SUBJEKTY PODÍLEJÍCÍ SE NA VEŘEJNÉ SPRÁVĚ („NEVRCHNOSTENSKÁ SPRÁVA“)

- plnění dalších úkolů, služeb, zajištění péče o svěřený majetek
  - (PO, FO, subjekty bez právní subjektivity - organizační složky státu)
    - veřejné fondy, veřejné ústavy, veřejné podniky
    - organizační složky státu zřízené ústředními orgány
    - státní příspěvkové organizace státu zřízené ústředními orgány k plnění úkolů na úseku životního
    - další (autorizované osoby)

SUBJEKTY PROFESNÍ A ZÁJMOVÉ SAMOSPRÁVY (VEŘEJNOPRÁVNÍ KORPORACE)

- ◉ S významem pro oblast životního prostředí zejména
  - Hospodářská a Agrární komora
    - mj. viz např. podle § 7 odst. 1 písm. d) zák.č. 76/2002 sb., o integrované prevenci
      - se mohou hospodářské komory , jejichž předmětem činnosti je prosazování a ochrana profesních zájmů nebo veřejných zájmů podle zvláštních předpisů zúčastnit řízení o vydání integrovaného povolení
      - hájí „své“ zájmy, nicméně mohou se podílet na podobě výsledného rozhodnutí s dopady na životní prostředí

SUBJEKTY KONTROLY VEŘEJNÉ SPRÁVY

- Všeobecná kontrola
  - Ústavní soudnictví
  - Správní soudnictví
  - Veřejný ochránce práv
- Specializovaná kontrola orgány veřejné správy
  - inspekční a kontrolní orgány v rámci organizace veřejné správy (viz výše)

FORMY ČINNOSTI - ZÁKLADNÍ PŘEHLED

- ⊙ **Normativní právní akty**
- ⊙ **Interní normativní akty**
- ⊙ **Individuální správní akty**
  - **Správní rozhodnutí**
  - **Jiné úkony s povahou individuálních aktů**
    - **Osvědčení**
    - **Vyjádření**
    - **Stanoviska**
      - Stanoviska
      - Závazná stanoviska
      - Koordinovaná stanoviska
      - Koordinovaná závazná stanoviska
    - **Jiné úkony**
  - **Evidenční, registrační úkony**
  - **Informační úkony**
  - **Programovací a plánovací úkony**
- ⊙ **Veřejnoprávní smlouvy**
- ⊙ **Opatření obecné povahy**